

XXI Міжнародна науково-практична конференція медичних бібліотек України

15–16 листопада 2023 р. у Національній науковій медичній бібліотеці України (далі ННМБУ) відбулася XXI Міжнародна науково-практична конференція медичних бібліотек України «Трансформація діяльності медичних бібліотек України в реаліях сьогодення». Учасниками заходу, який проходив у змішаному (онлайн/офлайн) форматі, були працівники наукових бібліотек медичних закладів вищої освіти, обласних наукових медичних бібліотек, керівники відділів медичної літератури обласних універсальних бібліотек, науково-дослідних медичних та інформаційних установ, бібліотек інших систем і відомств.

Привітав учасників конференції радник міністра охорони здоров'я України, професор кафедри організації медичного забезпечення Збройних сил України Української військово-медичної академії, президент Українського медичного клубу, відповідальний секретар Світової федерації українських лікарських товариств, заслужений працівник охорони здоров'я України **Іван Сорока**. Він наголосив на важливості інформаційного забезпечення військових медиків, яке здійснює ННМБУ, на необхідності подальшого вдосконалення цієї роботи. До привітань доєдналися президент Громадської спілки «Українська асоціація видавців і книгорозповсюджувачів», заслужений працівник культури України **Олександр Афонін** і видавець, голова Благодійного фонду «Бібліотечна країна» **Ігор Степурін**. Із Польщі учасників конференції привітав давній друг Бібліотеки, лікар, історик медицини, ініціатор і співзасновник на базі ННМБУ Польської медичної бібліотеки імені професора Збігнева Реліги, голова товариства «Шпиталь Уяздовського» **Кшиштоф Круліковські**. Він виголосив доповідь «20 років музею шпиталю Уяздовського». Учасників конференції привітала також директорка академічної бібліотеки Латвійського університету, докторка філології, Кавалер латвійського Ордена Трьох Зірок та українського Ордена Княгині Ольги III ступеня **Вента Коцере**. Вона засвідчила велику повагу народу України, працівникам бібліотек, розповіла про плідну співпрацю з українськими колегами і запевнила в подальшій підтримці України у боротьбі проти російського агресора.

З ґрунтовною доповіддю «Спільними зусиллями наближаємо перемогу» виступила в. о. генерального директора ННМБУ, заслужена працівниця культури України **Тетяна Остапенко**. Вона розповіла про масштаби руйнувань об'єктів культури, зокрема бібліотек, у різних областях України. Зазначила, що руйнувань зазнала і будівля Національної наукової медичної бібліотеки України – пам'ятка архітектури кінця XIX ст. Внаслідок ракетних ударів по центру столиці, уламками від ракет у кількох місцях було пошкоджено покрівлю, фасад будинку, на стінах будівлі з'явилися тріщини, частково обвалилась штукатурка, було вибито близько пів сотні вікон. Постраждало також приміщення Польської медичної бібліотеки імені професора Збігнева Реліги, яка з 2010 р. працює на базі ННМБУ. Доповідачка висловила вдячність усім, хто підтримав Бібліотеку, і наголосила, що ніяка агресія не в силі зламати волю українців до перемоги і незалежності.

Професорка кафедри організації медичного забезпечення Збройних сил України Української військово-медичної академії, кандидатка історичних наук **Ірина Пасько** ознайомила присутніх із результатами дослідження «Науково-практичні видання з про-

блем стану довкілля України в умовах воєнних дій у фондах ННМБУ: 2014–2023 рр.». Вона серед іншого зазначила, що російська збройна агресія на сході України завдала серйозної шкоди довкіллю Донецької, Луганської, Запорізької та інших областей. Однією з основних проблем є масштабне забруднення водних ресурсів і відсутність державного контролю за їх станом на непідконтрольних Україні територіях. Зокрема, в Луганській області існує загроза техногенної катастрофи внаслідок підтоплення вугледобувних підприємств і територій регіону шахтними водами недіючих шахт, які знаходяться на неконтрольованій українським урядом території та мають гідрологічні зв'язки з діючими шахтами на контрольованій території.

У режимі онлайн із Великої Британії в конференції взяла участь експертка україношвейцарського проєкту «Діємо для здоров'я», експертка з місцевого розвитку та управління змінами Великої Британії, членкиня Міжнародної федерації коучінгу (ISF), співробітниця Інституту лідерства Великої Британії (IoL) **Зорина О'Донелл**. Дослідниця презентувала науково обґрунтований метод впливу на поведінку людей «Здорові розмови».

До теми промоції фізичного і психічного здоров'я доєдналась виконавча директорка Благодійного фонду «Бібліотечна країна» **Люсьєна Шум** із доповіддю «Міжсекторальне партнерство задля покращення громадського здоров'я: досвід упровадження проєкту "Здорові бібліотеки"». Вона закликала учасників зібрання долучатись до цього проєкту. Проблем популяризації здорового способу життя торкнулася у своїй доповіді «Промоція здоров'я: проєкти і партнерська взаємодія Національної наукової медичної бібліотеки України під час війни» і завідувачка відділу зовнішніх комунікацій та маркетингу ННМБУ **Світлана Кирій**.

Теоретичні засади науково-методичної роботи у сучасному інформаційному середовищі представили учасникам конференції завідувачка відділу наукових видань Інституту бібліотекознавства Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (далі НБУВ), кандидатка історичних наук, доцентка **Оксана Клименко** і завідувачка відділу науково-методичної роботи Інституту бібліотекознавства НБУВ, кандидатка наук із соціальних комунікацій **Олена Сокур**. Дослідниці детально розкрили сутність та зміст науково-методичної роботи, подали сучасне розуміння цього важливого сегменту бібліотечної діяльності. Провідна наукова співробітниця відділу науково-методичної роботи Інституту бібліотекознавства НБУВ, кандидатка історичних наук **Галина Солоїденко** у своїй доповіді наголосила на необхідності розроблення стратегій бібліотек та на важливості їх реалізації.

Про діяльність Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки (далі ННСГБ) Національної академії аграрних наук (далі НААН) України під час війни йшлося у виступі заступниці директора ННСГБ НААН України з наукової роботи, кандидатки історичних наук **Людмили Татарчук**.

Стипендіатка Німецької національної бібліотеки, національна координаторка проєкту «RESEARCH4Life» в Україні **Маргарита Цюра** розповіла про доступ до світових інформаційних ресурсів медичної галузі, забезпечення української медицини науковою інформацією (за можливостями платформи RESEARCH).

Активну участь у роботі конференції взяли працівники бібліотек медичних університетів України. Тему діяльності таких університетських бібліотек під час воєнної агресії 2022–2023 рр. (за результатами анкетування) розкрила директорка наукової бібліотеки

Харківського медичного університету **Ірина Киричок**. Вона відзначила, що жодна з 14 бібліотек медичних закладів вищої освіти не припинила роботу за час воєнного стану. Серед пріоритетних напрямів роботи бібліотек в умовах війни доповідачка виокремила такі: організація інформаційної підтримки освітнього та наукового процесів в університетах; забезпечення здобувачів вищої освіти навчальною літературою; створення електронних інформаційних ресурсів та надання дистанційних послуг; моніторинг публікаційної активності науковців; робота з бібліотечними фондами. Директорка бібліотеки Полтавського державного медичного університету **Ольга Боровик** і провідна бібліотекарка відділу обслуговування цього університету **Галина Шишова** на прикладі роботи бібліотеки свого закладу вищої освіти обґрунтували актуальність медіаінформаційної грамотності в освітньому просторі.

З підвищеним інтересом аудиторія сприйняла доповідь директорки наукової медичної бібліотеки Черкаської медичної академії **Лілії Діхтярук**, в якій було розкрито досвід створення хабу цифрової освіти у науковій медичній бібліотеці Черкаської медичної академії, висвітлено історію зародження цього руху, роль бібліотеки у підвищенні цифрової грамотності користувачів.

Еволюцію функцій наукової бібліотеки Запорізького державного медико-фармацевтичного університету та її роль у сучасному освітньому середовищі розкрили слухачам у своїй співповіді завідувачка сектору наукометричного аналізу наукової бібліотеки Запорізького державного медико-фармацевтичного університету (далі ДМФУ) **Анастасія Катаннікова** і провідна бібліографиня відділу інформаційно-аналітичного моніторингу цього університету **Наталія Тюркеджи**. На прикладі діяльності бібліотеки Запорізького ДМФУ доповідачки проаналізували нові виклики та можливості університетських бібліотек, пов'язані з розвитком цифрових технологій.

Про ефективність роботи наукової бібліотеки закладу вищої освіти йшлося у доповіді директорки наукової бібліотеки Буковинського державного медичного університету **Ганни Кіселиці** «Роль бібліотеки закладу вищої освіти Буковинського державного медичного університету в наданні допомоги науковцям». Заступниця директорки бібліотеки цього університету **Олена Гімчинська** презентувала доповідь «Інформаційно-пошукові системи на сайті бібліотеки БДМУ».

Завідувачка науково-методичного відділу Наукової бібліотеки імені Гордія Палія Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова **Ярослава Бондарчук**, спираючись на аналіз сучасних тенденцій, озвучила контраверсійні роздуми з приводу майбутнього українських бібліотек.

Гордість за нашу країну, за нашу багату історію у учасників конференції викликали розвідки з минулого української медицини. Це, зокрема, доповідь головної бібліотекарки відділу організації науково-дослідної роботи ННМБУ **Валентини Харченко** «Про роль жінок в історії вітчизняної медицини», в якій розглядався внесок ННМБУ у розроблення української медичної біографістики, наголошено на важливій ролі жінок у розвитку медицини; співповідь «Історія українських акушерських шкіл за книгами з фонду рідкісних видань наукової бібліотеки Вінницького національного медичного університету імені М. І. Пирогова» завідувачки сектору рідкісних книг і рукописів НБ ВНМУ ім. М. І. Пирогова **Лариси Щукіної** і заступниці директорки цієї бібліотеки **Майї Мельник**; доповідь «Лікарі Галичини. Доктор Теодозія Туна-Надрага (1893–1976)» директорки наукової бібліотеки Львівського національного медичного університету ім. Данила

Галицького, кандидатки історичних наук, старшої дослідниці, заслуженої працівниці культури України **Марти Надраги**.

З доповідями на історичну тематику виступили також професор кафедри давньої та нової історії Київського національного університету імені Тараса Шевченка **Віктор Короткий** (доповідь «Іван Лазаревич – лікар і колекціонер»); завідувачка науково-медичної бібліотеки ДУ «Інститут травматології та ортопедії НАМН України» **Оксана Немирович-Булгакова** (доповідь «Духовна гармонія життя і творчості професора Євгена Тимофійовича Скляренка»).

Фахівці Рівненської обласної наукової медичної бібліотеки, директорка **Людмила Васюха**, завідувачка відділу **Вікторія Гетманчук** і провідна бібліотекарка **Людмила Васькевич** підготували доповідь «Імідж та професійні компетенції бібліотекаря у сучасному інформаційному середовищі». Було наведено приклади, як фаховий рівень бібліотечних працівників впливає на імідж бібліотеки. Наголошено на важливості модернізації принципів роботи установи, зокрема на більш активному використанні у бібліотечній практиці комп'ютерних технологій. Директор Інституту патології крові та трансфузійної медицини НАМН України, член-кореспондент НАМН України, академік АНВО, доктор медичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України **Василь Новак**, учена секретарчиня **Оксана Тарасюк**, старша дослідниця **Софія Примак** і провідна бібліотекарка установи **Лариса Сільник** оприлюднили співдоповідь «Іміджевий рейтинг бібліотеки ДУ "Інститут патології крові та трансфузійної медицини НАМН України"».

Тема іміджу бібліотеки наукової установи, хоча і дотично, прозвучала й у виступі завідувачки бібліотеки ДУ «Інститут нейрохірургії ім. академіка А. П. Ромоданова НАМН України» **Світлани Кричун** – «Участь наукової бібліотеки в підготовці докторів філософії в ДУ «Інститут нейрохірургії ім. академіка А. П. Ромоданова НАМН України».

Про свою діяльність у статусі завідувачки відділу медичної літератури Хмельницької обласної універсальної наукової бібліотеки (далі ОУНБ) розповіла колишня директорка Хмельницької обласної наукової медичної бібліотеки, реорганізованої у відділ ОУНБ, **Ірина Козак** у доповіді «Відділ медичної літератури Хмельницької ОУНБ в умовах війни».

Національна наукова медична бібліотека України як організаційно-методичний центр бібліотек мережі також була представлена різноплановими доповідями. Заступниця генерального директора ННМБУ **Тетяна Мусієнко** розкрила інформаційні сервіси Національної наукової медичної бібліотеки України. Ґрунтовний огляд «Діяльність наукових бібліотек вищих навчальних медичних закладів України у подоланні викликів війни 2022–2023 рр.» зробила головна бібліотекарка відділу організаційної та науково-методичної роботи, кураторка наукових бібліотек медичних університетів України **Олена Кірішева**. Тему «Ефективне управління бібліотекою. Образ сучасного керівника» розглянула у своєму виступі вчена секретарчиня ННМБУ, кандидатка наук із соціальних комунікацій **Тамара Кулієва**.

Різні напрями діяльності ННМБУ та бібліотек мережі висвітлювалися: заступниця генерального директора з інформаційних технологій **Юрієм Шкодою** (доповідь «Практика створення нового репозитарію»); завідувачкою сектору відділу науково-інформаційної роботи **Оленою Поляковою** (доповідь «Періодичні видання для публікації медикам»); завідувачкою відділу організаційної і науково-методичної роботи **Світланою Науменко** (доповідь «Стратегія інформаційної безпеки»); завідувачкою відділу

комплектування наукових фондів **Людмилою Бондар** (доповідь «Військова медицина в ННМБУ: останні надходження до фондів бібліотеки»); завідувачкою відділу депозитарного зберігання наукової літератури та книгообміну **Лілією Правосервою** (доповідь «Традиційні та інноваційні підходи до збереження приватних колекцій відомих вчених-медиків у фондах ННМБУ»); завідувачкою відділу науково-інформаційної роботи **Аллою Панфіловою** (доповідь «Доступ до світових інформаційних ресурсів медичної галузі у забезпеченні вітчизняної медицини науковою інформацією»); головною бібліографинею відділу наукової бібліографії **Ларисою Самчук** (доповідь «Інформаційно-бібліографічний супровід наукових досліджень з питань медичного забезпечення військ в умовах російської збройної агресії проти України»).

Підбиваючи підсумки роботи конференції, учасники були одностайні в думці щодо ефективності таких зустрічей для концентрації зусиль, спрямованих на боротьбу з російським агресором. Задля ефективного наповнення та використання єдиного інформаційного простору в умовах воєнного стану було вирішено розвивати корпоративну комунікацію медичних бібліотек України, нарощувати роботу зі створення спільних інформаційних ресурсів, поглиблювати співпрацю з усіма установами та організаціями, що надають наукову медичну інформацію.

Світлана Науменко,
завідувачка відділу організаційної та науково-методичної роботи,
Національна наукова медична бібліотека України,
e-mail: medlibinfo@gmail.com